

PITANJE ZAKONSKIH I TEHNIČKIH PROPISA ZA RADOVE IZ PRIMENJENE GEODEZIJE

Pose rata, nastaje vreme velikog razvoja građevinarstva u najširem smislu reči. Građe se veliki i komplikovani objekti: brane, tuneli, veliki mostovi, velike montažne građevine. Razvoj tehnike izazvao je projektovanje sve složenijih inženjerskih građevina. Sve ove radove morala je da prati geodezija. Više se nisu mogle primenjivati metode i instrumenti koji su bili ustaljeni kod radova na državnom premeru. Za realizaciju gore navedenih objekata nisu se više mogle primenjivati jednostavne metode geodetskih merenja.

Potrebe savremenog građenja zahtevaju efikasnost, tačnost i brzinu. Pri tome svaki objekat, svaki posao problem je za sebe. Posledica svega toga bila je da su geodetski stručnjaci dobijali sve složenije zadatke oko realizacije projekata kompleksnih građevina.

Složenost objekata primorala je geodetske stručnjake da prilaze problemima ne rutinski nego studiozno. Prvo se problem mora rešiti teoretski, s tim što ta teoretska rešenja moraju da potpuno zadovolje u stručnom i ekonomskom pogledu. Sve ovo je dovelo do toga da prvo treba uraditi projekat geodetskih radova u kome će sve biti proučavano i rešeno, pa tek onda izvoditi radove po tom projektu.

Takva koncepcija je potpuno nova kada se uporedi sa poslovima koji su rađeni na državnom premeru. Kad se radi o državnom premeru odnosno o premeru i katastru zemljišta stvar je potpuno jasna. To je posao koji ima tradiciju još od pre rata, to je posao koji ima svoje zakone, svoje propise i svoje pravilnike. To je posao gde se radi o radovima koji imaju ustaljen tehnološki proces, gde je razrađena organizacija rada, gde su metode i njihova tačnost bile detaljno razrađene i popisane.

Znači radi se o poslu koji je do detalja rešen i tokom godina pretvoren u rutinu.

Naši stručnjaci koji su dugo vremena radili takve poslove bili su opterećeni takvim načinom rada, tako da su smatrali da se tehnički normativi koji su važili za državni promr mogu primeniti i na radove iz primenjene geodezije. Međutim to je apsolutno nemoguće jer se radilo o sasvim drugoj vrsti posla.

Poslovi primenjene geodezije se bitno razlikuju od poslova državnog premera, moglo bi se reći u svemu.

Ja ovde ne mogu ulaziti u sve poslove koji spadaju u domen primenjene geodezije, pošto je to u literaturi potpuno obrađeno.

Opisaću samo poslove koje radi moja organizacija, Centralna služba Združene opšte vodoprivrednog poduzeća »Morava«. Između ostalih poslova kojima se bavi dužna je da obezbedi kompletnu investiciono tehničku dokumentaciju za uređenje sliva reke Morave.

Geodetski deo investiciono tehničke dokumentacije sastoji se iz sledećih poslova:

- 1 — Podloge za izradu svih vrsta projekta vezanih za uređenje sliva
- 2 — Eksproprijacija, tehnički deo.
- 3 — Projekti geodetskih mreža za obelažavanje objekata, kontrolu i snimanje situacija krupnijih razmera 1:100, 1:200.
- 4 — Projekti detaljnog obeležavanja objekata.
- 5 — Projekti oskultacije geodetskim metodama.
- 6 — Izvođenje radova po svim projektima navedenim pod brojevima 3, 4 i 5.

Moglo bi se generalno reći: Zakonom o premeru i katastru zemljišta obuhvaćeni su radovi pod 1 i 2. Situacioni planovi koji se rade u krupnijim razmerama od 1:500 takođe nisu obuhvaćeni zakonom o premeru i katastru zemljišta.

Kada se radi o poslovima pod 3, 4, 5 i 6, odnosno poslovima primenjene geodezije tu je situacija sasvim drugačija.

Kao što je pitanje poslova državnog premera i katastra zemljišta potpuno rešeno tako je pitanje poslova primenjene geodezije potpuno nerešeno, jer za taj deo geodetske delatnosti ne postoji nikakvo geodetsko zakonodavstvo.

Poslovima primenjene geodezije bavi se veliki broj naših stručnjaka.

Naša organizacija kao investitor nailazi na velike teškoće. baš zbog tog nerešenog statusa primenjene geodezije. Zbog nepostojanja zakona i propisa dolazi se do toga, da svako radi onako kako zna i kako misli da treba da radi. Svi ti radovi su jako šaroliki u zavisnosti, koja ih organizacija radi i kakav je investitor koji je radove naručivao.

Građevinsko zakonodavstvo je dotaklo ove probleme, osnovnim zakonom o izgradnji investicionih objekata i pravilnikom o tehničkom osmatranju visokih brana.

U osnovnom zakonu o izgradnji investicionih objekata stoji da investiciono tehnička dokumentacija treba da bude kompletna. Ovo je princip i to globalan, koji može da se tumači na više načina kad je u pitanju geodetski deo. Geodetsko zakonodavstvo uopšte ne tretira ovaj problem, kao da našu zajednicu odnosno geodetsku struku poslovi primenjene geodezije uopšte ne interesuju. Kada se radi o državnom premeru i katastru zemljišta postoji sve, dotle kada se radi o primjenjenjoj geodeziji nema nikakav propis. Međutim činjenica je da se tim poslovima bavimo intenzivno od rata pa naovamo.

Pošto život ne može da čeka da se mi geodetski stručnjaci smilujemo i napišemo zakon, svako radi kako ume i zna, i što je još gore, geodeziju rade svi i ispada da svi znaju poslove primenjene geodezije.

Naša organizacija kao investitor, morala je da naručuje poslove. Geodetski stručnjaci trudili su se da sve to ima neki stil, neka pravila, neke principe, da bi sve imalo neki smisao, da se stvari ne bi rešavale Ad hoc. To je u ovakvoj situaciji jako teška stvar, čak u nekim slučajevima nerešiva, zato što svako ima svoje mišljenje.

Inspektor dipl. inž. Putniković Dragoljub najpohvalnije se izrazio o našem radu, kada se radi o poslovima iz domena primenjene geodezije. Sa sobom je poneo sledeće projekte koje smo mi radili:

- 1 — Glavni projekt geodetske mreže akumulacije »Bovan«,
- 2 — Tehnički izvještaj:
 - 1) Mikrotrigonometrijska i nivelmanska mreža brane,
 - 2) Glavne tačke evakuacionih organa i brane.
- 3 — Tehnički izvještaj:
 - 1) Testiranje geodetske mreže brane,
 - 2) Glavne tačke evakuacionih organa posle revizije,
 - 3) Nivelmanska mreža jezera.
- 4 — Projekt detaljnog obeležavanja knjiga III evakuacioni organi evakuator,
- 5 — Glavni projekat akumulacije »Bovan« S. O. Aleksinac, K. O. Bovan, K. O. Mozgovo — eksproprijacija.

Mi smo svesni toga dabi to bilo sve i bolje i kvalitetnije da postoji jedan uhdani postupak, jedna praksa, jedna rutina.

U svakom poslu postoji rutinski i kreativni deo. Niko ne misli da ukalupljuje stvaralački deo, ali se treba truditi da što je moguće više stvari budu rešene. Kod toga određen broj pitanja može biti rešen principijelno a drugi deo praktično do detalja.

U prvom redu treba zakonski regulisati primenjenu geodeziju kao geodetsku delatnost. U zakonu o premeru i katastru zemljišta podloge koje se rade za projektovanje nazivaju se premeravanje. S tim što ovo premeravanje treba da služi za potrebe državnog premera i katastra.

To je na prvi pogled u redu međutim prenebregava se važna činjenica da se te podloge rade za projekat koji ima svoje specifične zahteve.

Ova oblast geodezije ne može se tretirati uzgred, uz državni premer i katastar zemljišta. Primenjenu geodeziju treba tretirati potpuno novim zakonom.

Nepostojanje zakona o primenjenoj geodeziji omogućuje potpuno nekontrolisan rad.

U svakom slučaju, po meni je glavno pitanje, pitanje zakona o primenjenoj geodeziji. Zakon mora stvari da postavi principijelno na svoja mesta. Iz njega će proizići ostali propisi.

Zakon o primenjenoj geodeziji u prvom redu treba da postavi primenjenu geodeziju na mesto koje joj odgovara kako po svojoj specifičnosti i odgovornosti tako i zbog obima poslova koji se nazivaju jednim imenom primenjena geodezija. Ko radi koje poslove. Posle toga ne bi moglo da se desi da veliki broj stručnjaka drugih struka rade poslove primenjene geodezije. U principu svakom poslu mora da prethodi projekat odnosno zamisao unapred kako će se posao uraditi. To je fundamentalni princip: prvo projekat, pa onda izvršenje. Zakon mora da reši pitanje prijavljivanja, pregleda, revizije, svih poslova, jednu kompletnu i efikasnu kontrolu i uvid u poslove primenjene geodezije.

Pitanje stručnog kadra i njihovog školovanja, odnosno pitanje predmeta primenjena geodezija na našim školama koje uopšte nije adekvatno potrebama privrede i naše zajednice. Zatim zakon bi morao da reši pitanje projekatnata. Stručni ispit takođe uopšte nije adekvatan stvarnim potrebama. Kod ovoga pitanja dajem sledeće objašnjenje: kada se kaže ovlašćeni projektant odnosno projektant sa ovlašćenjem, to znači da naši stručnjaci treba da polažu takav stručni ispit a da završavaju takve škole da mogu potpuno samostalno da rade posao sa jedne strane da budu i sa pravne strane ti, za koje se predstavljaju. Kod toga to ne znači da ovlašćeni projektant može da otvara svoj privatni projektni biro što uostalom i nije moguće. Ovo naglašavam jer sam od izvesnih kolega čuo i takva objašnjenja.

Zakon o primenjenoj geodeziji isto kao i Zakon o premeru i katastru rešavao bi pitanje egzistencije primenjene geodezije, rešavao bi stvari principijelno, na osnovu njega proizašli bi svi ostali propisi.

Ovdje je navedeno samo nekoliko principa i pitanja koje bi trebalo rešiti ovim zakonom. Naravno da to nije sve niti ja sada i mogu da sagledam sve. Komisija odnosno, tim stručnjaka koji budu sastavljali zakon proučiće sve aspekte ovog pitanja.

U svakom slučaju trebalo bi da uzmu učešća svi geodetski stručnjaci koji rade poslove primenjene geodezije s tim što takođe treba uključiti i stručnjake, naše iz prosvete, sa geodetskog oteka odnosno više geodetske škole.

Ovde naglašavam da taj posao treba da rade stručnjaci koji znaju o čemu se radi i šta ih muči.

Smatram da bi trebalo uključiti i stručnjake drugih republika koji imaju iste probleme.

Zakon je od opšteg značaja i u pravljenju treba da učestvuju stvarno najbolji stručnjaci. Od toga zakona zavisi opstanak i egzistencija geodezije. Možda ovo izgleda emotivno i dramatično ali to je cela istina.

Ma koliko se mi kao pojedinci upinjali iz petnih žila da stvari krenu na bolje, to je sve Sizifov posao, sve je to uzalud i sve je to individualno.

Pismo upućujem vama geodetskoj upravi jer smatram da ste vi najpozvaniji i da ste vi i u najvećoj mogućnosti da učinite da se stvari maknu s mesta i što je glavno smatram da je to vaša dužnost i prema zajednici i prema geodeziji.

Molio bih vas da ovo pismo razmotrite i odgovorite mi da li će se početi nešto u vezi svega ovoga.

Ja nudim svoju pomoć bez ikakvih novčanih nadoknada. Moje slobodno vreme vam stavljam na raspoloženje za rešavanje ovih pitanja, ukoliko naša saradnja ne može da bude drugačija.

Kod svega ovoga ne živim u zabludi da to može lako da se uradi i preko noći, ali sam ubeđen da ne treba više čekati.

U tom radu naići će se na veliki broj problema, samo to ne može da bude razlog da po tim pitanjima ne radimo ništa. To znači da je problem složen i da treba uložiti više napora i rada i znanja.

U svakom slučaju stoje problemi proširenja teoretske osnove geodetskih stručnjaka, dopuštena odstupanja odnosno tolerancije za geodetska merenja, po ovom pitanju bi morali da se konsultuju i stručnjaci drugih struka, zatim pitanje ovlašćenih projekatana adekvatno stručnjacima drugih struka, zatim pitanje literature.

Republička geodetska uprava morala bi da učini da se stvari maknu. Ovakvo kakva je sada situacija u nijednoj revizionoj komisiji ne učestvuje geodetski stručnjak iako svaki projekat ima geodetski deo.

Naša organizacija je za internu upotrebu prevela sa nemačkog: Instrukcije za geodetske radove pri izgradnji i održavanju postrojenja brana, izdato u Berlinu 1963. godine Demokratska republika Nemačka. Skrećem pažnju i na knjigu: sadržaj komentar idejnog i glavnog projekta hidroelektrana napisanu od strane »Energoprojekt«-a iz Beograda, Elektroprojekta iz Zagreba, »Elektroprojekt«-a iz Ljubljane i »Energoinvest«-a iz Sarajeva. Ove dve knjige sam naveo zato što se u njima principijelno stvar tretira potpuno ispravno.

Literatura sigurno da postoji i za druge oblasti primjenjene geodezije. Takođe postoji znanje i iskustvo naših stručnjaka. Republička geodetska uprava bi morala da bude organizator i nosioc posla.

Verujem da bi svi geodetski stručnjaci rado učestvovali i pomogli u svemu.

U prilogu akta šaljem vam projektne zadatke koje je poslala naša organizacija i to:

- 1 — Projektni zadatak za izradu projekta geodetske mreže brane.
- 2 — Projektni zadatak za izradu projekta detaljnog obeležavanja za brane »Bovan«.
- 3 — Projektni zadatak za izradu projekta oskultacije geodetskim metodama za branu »Bovan«.
- 4 — Projektni zadatak za izradu geodetske mreže mosta br. 2 na akumulaciji »Celijske«.

Kada se radi o radovima koje obuhvata zakon o premeru i katastru zemljišta onda se svi radovi prijavljuju po članu 66. nadležnim opštinskim geodetskim upravama.

Kada se radi o poslovima primenjene geodezije, konkretno poslovi koji tretiraju projektni zadaci koje vam šaljem, onda se oni ne prijavljuju nikome.

Molio bih vas da nam oko ove stvari pomognete i date tumačenje kako bi trebalo u ovakvim slučajevima da postupamo.

Molimo vas da našoj organizaciji dostavite sve raspise i tumačenja koja su u vezi sa zakonom o premeru i katastru zemljišta na ovaj način imaćemo stalan kontakt a mi ćemo biti uvek u toku. Naša adresa je: Zduženo opšte vodoprivredno preduzeće »Morava« ul. Kneza Miloša br. 9. Unapred se zahvaljujem.

Spreman sam u svemu da pomognem.

Aleksandar Matović, dipl. geod. inž.

Ovo pismo dostavljeno je: Geodetskoj upravi SR Srbije, geodetskom odseku građevinskog fakulteta Beograd, Savezu GIG-a Jugoslavije, geodetskom fakultetu Zagreb, Geodetskom listu Zagreb.